

La proliferació actual de terminologia filosòfica o simplement cultural precedida de prefixos o altres morfolsògics és realment abundant i sorprenent. Aquest fet pot indicar, tal vegada, una tendència més rellevant que la simple mancanga d'inventiva per descobrir o popularitzar noves denominacions. El problema no sembla ser de carència de paraules o de mots útils i adequats per designar realitats del nostre present, sinó potser un altre tipus de mancanga. Dues hipòtesis em semblen interessants de pensar i considerar per explicar la insistència en l'ús d'afegitons com "neo", "post" o, fins i tot, "retro": (1) l'ontològica, (2) l'epistemològica.

(1) La primera afirmaria que, aquesta necessita de retitular o d'adaptar vells rètols per designar una pretesa nova realitat, **ES** el reconeixement implícit que no hi ha una autènticament nova realitat, que no hi ha trencament radical amb el passat. No hi ha en l'actualitat un trencament suficientment fort amb la modernitat com per considerar que hi ha una nova realitat post-moderna. Llavors, malgrat el que se sol dir, resultaria que el nostre temps **ES** encara un epifenomen d'aquesta modernitat que pretenem transcendir. La necessitat d'introduir prefixos a radicals que designen alíot que es vol superar, seria un símptoma que encara no s'ha produït el trencament radical --ni per tant la superació-- que tanta gent preveu.

Això ens hauria de dur a pensar que el fenomen de proliferació de "neo", "post", "retro", **ES** un símptoma de l'ansia psicòtica de novetat. Seria el producte, lògic però absurd, de l'actual impuls consumístic d'oferir incessantment noves avantguardes i noves propostes culturals. Ens avisaria que gran part d'aquesta producció cultural accelerada i consumística s'està edificant sobre el buit. Per tant, no seriem, encara, en una nova etapa, sinó que ens debatiríem --de vegades per raons molt instrumentals-- per transcendir una modernitat que encara ens defineix, determina i és el nostre món.

Així, el present "postmodern" estaria prenyat i atrapat pel present-passat modern, malgrat que eis filòsofs o escriptors s'en-testessin d'anticipar un futur que només està en les seves àn-

sies de novetat. Llavors, en definitiva, no hi ha una nova realitat --radicalment nova-- a pensar, sinó que encara queda com a tasca pensar completament o millor la realitat moderna, la qual encara ens constitueix, ens envolta i ens empresona --segons alguns.

Segons aquesta primera hipòtesi, la nostra modernor --el nostre present-- **ES** un epifenomen del passat, és un continuar. I els postmoderns s'entestarien en imaginar una nova societat que només estaria en les seves ments i en l'expectativa artificial creada des dels mitjans de comunicació.

Això encaixa molt bé amb eis aires decadentistes que ens envolten, eis pensadors postmoderns mancats d'autèntica realitat a pensar representarien una decadència de la forta i vital modernitat. Negarien el passat sense que una nova força i vitalitat s'expressés en la seva crítica i anhel de novetat. Per això, serien els manieristes més o menys conscients --que repeteixen amb ironia resabiada-- les grans troballes dels moderns; de les quals en farien, d'altra banda, mers acudits i bromes per a lletraferits i pensadors dèbils. Si aquesta hipòtesi fos certa, no restaria sinó pensar, pintar, construir, àdhuc divertir-se a *la manera* de ... Llavors l'acusació seria molt clara: eis *yuppies* serien l'amanerament desencisat dels *progres*, els *punks* dels *beats*, les feministes de les sufragistes, *els travestis i locas* d'aquells primers dandis homosexuals, la teologia de l'alliberament dels cristians pel comunisme, els neoliberals del liberalisme decimonònic, la majoria moral d'aquell anomenat "èxercit d'alliberament", parlament català de l'Assamblea de Catalunya, la gastronomia de la revolució...

Els exemples són multiplicables, però respondrien, en essència, a la sensació que ens movem dintre la repetició amb direrència --si bé minúscula-- del passat. Llavors, hauríem de posar una Realitat amb majúscules en el passat i una realitat devaluada i reflex de la primera, avui. Hauríem de reconèixer que som nans sobre les espatlles de gegants, però que en lloc de veure més enllà d'ells el que fem és trivialitzar-los. Seríem eis fills dels ge-

gants moderns, llurs divulgadors, els adaptadors, eis ironitzadors o relativitzadors. En definitiva, en seriem l'ombra així com el nostre temps es l'ombra del seu. Viuríem en una caverna plena d'ombres des d'on ens esforcem en distingir els reflexos de les brillants realitats d'enfora. No podríem ja mirar el sol directament, sinó es a través de les creacions i pensaments deis nostres avantpassats. Sembla que alguna cosa hi ha de tot això en les afirmacions tant d'una part deis "postmoderns", com deis més conservadors deis pensadors enclavats en els moviments de tradició moderna.

La tragèdia del saber postmodern

(2) La segona es una formulació més débil que la primera, si bé té com a conseqüència un major component tràgic. Resultaria que hi ha una nova realitat radicalment diversa de la que fins fa poc predominava, però que no només encara no li hem trobat la denominació o rètol que mereix, sinó que -el que és més tràgic- no estem capacitats per a reconèixer-la plenament.

Així, l'ús i abús de prefixos seria ara el símptoma de la mancanga -no de la capacitat de crear una nova paraula- sinó de reconèixer la nova realitat amb lucidesa i distingir-la de la velia realitat. Per aquest motiu, els "postmoderns", i de retruc tota la resta, parlariem del present encara presoners de les concepcions que la història ja ha superat. Seríem fills d'un món en profund canvi, però no seríem capagos de descobrir-ne la novetat, de comprendre'l en si mateix, sense la referència constant i entorpidora al passat. Voldríem fer referència a l'actualitat, però encara parlariem bàsicament del passat més que no del present. El passat ens encadenaria, però, per les nostres ments i per les idees.

La relació respecte a la metàfora platònica de la caverna seria que ens entestariem a reconèixer eis vells miratges i ombres en les noves realitats. El nostre món estaria canviant i no només ens negariem a mirar-lo fit a fit, sinó que insistiríem en contemplar-lo darrera d'uns vidres amanerats i "protectors". Incapagos de mirar peis propis ulis i de pensar pel propi enteniment, necessitariem de croses i prótesis conceptuals manllevades.

Ens sentiríem obscurament separats i distanciat del passat immediat, però la nostra relació amb elj seria la mera repetició. Potser una mica més optimistament, podríem dir que l'únic que podríem fer és donar la visió negativa del nostre present, "que ja no és això ni alió". Però encara no en podríem comprendre plenament, tal com és i en la seva novetat.

Llavors, seríem epígons del passat en un sentit molt més tràgic: hi hauria una nova i rica realitat però no estariem al seu nivell. Seríem pensadors a l'espera d'un *maître a penser*, manieristes ànsiosos d'un nou estil, pintors de cort o de museu que esperen en nou vingut espontani i fresc per copiar-lo fins l'esgotament. Hi hauria art sense talent, pensament sense perspicàcia, facultats sense geni, tècnica sense espontaneïtat, fagana sense fonaments, novetat sense autèntica creació. En definitiva, la huidor personal i col·lectiva -un falsa producció cultural en consum accelerat- s'amagaria darrera d'un substrat social en rica ebullició.

La pervivència moderna

Cal dir que la primera hipòtesi no ens conveng plenament, ja que en sembla que les novetats tecnològiques, econòmiques i socials són intensíssimes en eis darrers temps. Si bé hi podria haver, tal vegada, quelcom de cert en una formulació més débil: en el sentit que aquesta novetat és encara filla -n'és producte- de la modernitat, de la mateixa realitat que es va desenvolupant en els darrers segles. Hi hauria novetat i un cert esquerdamet, però no un trencament radical que justificués superar totalment el discurs modern. Els vells mots, els vells conceptes, encara serien legítimament aplicables a l'actualitat. Fent

los servir, encara podríem comprendre i explicar-nos coses de la societat, la política, la cultura actuals.

Evidentment, hi ha força nombre de pensadors que podrien sostenir aquesta hipòtesi més débil. Són en general pensadors que es mouen dintre de tradicionals i sòlids paradigmes o escoles; alguns -com Habermas- no volen renunciar a les conquestes modernes i aventurar-se a un viatge sense rumb definitiu i que sospiten bastant conservador. Segons aquesta hipòtesi, hi ha novetat, hi ha hagut canvi, però no amb tanta intensitat com per a negar o treure valor a les solucions i propostes fins ara aportades. Només es tractaria d'introduir-hi matisacions; en definitiva, de desenvolupar-les i adequar-les als nous temps.

La culpabilitat de la condició neo-post-retro moderna

La segona hipòtesi es tant tràgica i pessimista que també ens sembla força discutible. A més a més, té un to apocalíptic: "no som capagos de comprendre el present!" tal vegada massa gran. També és un tipus d'afirmació que s'ha acostumat de fer en moments de crisi, precisament no pels pensadors més donats a acceptar la novetat i, sovint, contemporàniament que algun pensador realment profund oferís un nou plantejament fuctífer i adequat.

No obstant això, pensem que una formulació també més débil ens sembla com a mínim plausible. Creiem que la lucidesa crítica, que estem navegant com a cecs entre cecs, ens pot ajudar. El desig d'entrerar el que és veli, sobretot quan encara no se sap amb absoluta certesa què és el nou, ens condueix - i n'és possiblement una causa de gran part- al desconcert que ens envolta. Volem ser tant post- o neo- el que sigui, que enterrem o tanquem els ulls a gran part del present i del passat immediat, tal vegada la part que ens podria ajudar a comprendre la novetat. Paral·lelament, en lloc de preocupar-nos de cercar noves coses, de descobrir la novetat, caiem reiteradament i fàcilment en el *revival*, en la mirada *retro*, en la repetició enyorada però ara "irònica" del passat. Davant la demanda obsessiva de novetat, la nostra resposta seria la més falsa: recuperar alió que hom ja no recorda, reeditar velis èxits, recuperar antigues avantguardes.

Les masses o els nous circs -mitjans de comunicació- reclamen coses noves; doncs donem-los eis vells espectacles, però amb un envolcall renovat! La creativitat no va al ritme que les transaccions comercials imposen, doncs, aigualim les noves propostes amb sàvies dosis de passat. Així no només no compremem la nostra societat actual, sinó que, a més a més, ens autoj mpossibilitem per a la seva comprensió. Aquest reeditar el passat simplement disfressant-lo d'actualitat, és una de les maneres més contundents d'esterilitzar el propi pensament. Llavors en la negra nit on tots els gats són foscos, en un "actualitat" boja on la mera reedició d'un oblidat moviment és avantguarda i novetat, així com la notícia o meditació d'ahir és ja una rememoració arcaica que cal relegar a l'oblit.

Acusar tot de superat o d'antic és una manera -similar a la del conservadurisme més absolut i acrític- de confondre-ho tot i d'impedir tot avang conscient i mesurat. La novetat només es destaca sobre un fons de permanència, del que és antic. Comprendre l'antic és la condició de possibilitat per copsar el nou i, per això, és necessari tenir clar que l'antic és antic- sense que per aquest motiu se l'hagi de cremar- i valorar-lo com quelcom datat històricament. La situació tràgica actual parteix de la bogeria "de novetat" que condueix a desenterrar macabrament eis besavis sense no adonar-se que alhora s'està enterrant un mateix i, fins i tot, eis propis fills.

Si com sembla hi ha una nova realitat que demana se la compregui, ningú no ens pot eximir de la nostra culpabilitat en no fer servir el nostre enteniment i deixar-nos guiar per amos externs que ens diuen què hem de consumir/produir, així com la covarda dessídia interna a assumir un rept difícil.

Gonçal Mayos i Solsona